

JEDNOTLIVÉ HODINY S TÉMATEM STÁRNUTÍ A MEZIGENERAČNÍCH VZTAHŮ

MGR. DANIELA FIGRÁNOVÁ

Masarykova ZŠ a MŠ, Újezd nad Lesy

TÉMA: FÁZE LIDSKÉHO ŽIVOTA – CO NÁS ČEKÁ

Cíl:

Žáci

- uvedou klady a zápory jednotlivých životních etap
- napíše úvahu, jak by sami chtěli žít v určitém věku

Cílová skupina:

- 8. ročník

Učivo:

- pojmy – adolescence, dospělost, důchodový věk, stáří, dlouhověkost
- vyjadřování vlastních myšlenek a respektování názorů ostatních
- generalizace – Během života zažíváme různé situace, každý věk má své výhody i nevýhody.

Metody:

- rotování (Rozdělíme skupiny, každá skupina dostane list papíru, na který má dle pokynů psát. Poté se papíry pošlou ve směru hodinových ručiček k další skupině. Papíry rotují tak dlouho, dokud se nevrátí do výchozí skupiny.)

Čas:

- 1 vyučovací hodina

Hodnocení:

- aktivní účast na práci ve skupině, originalita myšlenek a nápadů, zpracování samostatného úkolu dle kritérií, uvedení alespoň tří kladů a záporů při rotování

Evokace

V předchozí hodině jsme si povídali o vývojových fázích, které nás v životě potkaly (prenatální, novorozenec, kojeneček, batole, předškolní věk, mladší školní věk, starší školní věk, puberta).

Žáci si tahají lístečky, na kterých jsou různé charakteristiky těchto fází. Vytvoří skupiny podle jednotlivých fází – společně zkontrolujeme a doplníme.

Uvědomění

Každá skupina dostane papír A3, na něm je nadepsaná 1 fáze lidského života a věkové zařazení: a) adolescence, b) dospělost, c) důchodový věk, d) stáří, e) dlouhověkost (*vycházela jsem z učebnice Občanská výchova pro 8. roč., Olomouc, str. 26, ale pro jednodušší orientaci žáků jsem vývojové fáze zhuštla do pěti*). Papír si svisle rozdělí na dvě poloviny, do jedné části napíše klady (+), do druhé záporny (–), které tento věk přináší. Papíry rotují po směru hodinových ručiček, takže každá skupina má možnost vyjádřit se ke každému období.

Reflexe

Společná reflexe (Nad kterým obdobím tě napadalo nejvíce kladů/záporů? U kterého období ses „zasekl“ – došly ti nápady nebo tě nic nenapadalo? Se kterým obdobím máš nejvíce/nejméně zkušenosti?)

Papíry se vyvěsí ve třídě a každý si vybere jakoukoliv fázi. Úkolem je napsat úvahu o tom, jak si představuji sebe sama v daném věku, jak bych chtěl/a žít.

Kritéria: a) musí se jednat o úvahu, b) rozsah minimálně strana A4, c) psát na zadané téma – neodklánět se od tématu (*většina úvahy nestihla dopsat v hodině, proto je dodělávali doma*).

Pozn. Na rotující papíry žáci uvedli:

a) dospívání – adolescence

+ občanský průkaz, dostudována ZŠ, mnoho zábavy, sportu, volnost, užívání si mládí, zajištění do života, první dlouhodobé lásky, parta, diskotéky – strach o vzdělání, riskantní období (drogy, alkohol), do 18 let za mě zodpovídají rodiče, nechtěné těhotenství

b) dospělost

+ mít rodinu, zažít mnoho nového, užívat si naplno života, mít svobodu v rozhodování, možnost rozvíjet své vzdělání, mít děti, sex, úspěchy, nezávislost, prožívat šťastný a dlouhý život

- *starosti o finanční jistotu, rodinu a zaměstnání, hodně práce*
- c) důchodový věk
- + *volnost, nemusí pracovat, dostávají peníze – důchod, mohou dělat, co chtějí, vnoučata, mají hodně času, mariáš v hospodě*
  - *mnoho chorob, málo peněz, všude vrásky, nemohou chodit, bolesti, někdy nuda*
- d) stáří
- + *hodně odpočinku a volného času, mohou zadarmo jezdit v MHD, platí jim důchod a nemusí pracovat, můžou se dívat na telenovely, procházky*
  - *nemoci, zhoršují se smysly, jsou odkázáni na pomoc druhých, nízký důchod, strach ze smrti, bolesti*
- e) dlouhověkost
- + *šťěstí, že je mu víc než 90, mají volnost, radost ze svých pravnoučat*
  - *odkázáni na pomoc druhých, zdravotní potíže, samota, smrt je blízko, nemůžou jíst tvrdou stravu, užívají léky, bolesti, těžko mohou něco dělat, nejsou soběstační, strach ze smrti, nuda*

K úvahám – všichni si vybrali období dospělosti, jeden adolescence.

Několik úryvků:

„Chtěla bych potkat nějakou dobrou partu lidí (určitě i dříve), se kterými bych si dobře rozuměla a měli by podobné zájmy jako já. Určitě bychom podnikali různé výlety do Čech, ale i do ciziny, poznali bychom nové lidi, naučili se zdejší jazyk a třeba tu i pár měsíců pobyli.“

„Přála bych si být zdravá a šťastná. Aby se tyto podmínky splnily, chtěla bych:

- *vystudovat vysokou školu*
- *najít zaměstnání, které mne baví a je dobře placené*
- *mít rodinu, ve které se budeme mít všichni rádi*
- *navštívit cizí země, hlavně USA*
- *možnost být nadále u koní*
- *mít okolo sebe kamarády a kamarádky, na které se budu moci spolehnout“*

TÉMA: STÁŘÍ

Cíl:

Žák

- aktivně spolupracuje ve skupině;
- vyhledává v textu klíčová slova;
- na základě poskytnutých informací si vytvoří představu o možnostech aktivního prožití stáří, formuluje vlastní představu, jak by chtěl aktivně stáří prožít.

Cílová skupina:

- žáci 8. ročníku

Učivo:

- stáří, univerzita třetího věku, aktivní prožití stáří
- vyhledávání klíčových slov – práce s textem, formulace myšlenek
- generalizace – aktivní stárnutí zvyšuje naději na zdravé a spokojené stáří do nejvyššího věku.

Metody:

- brainstorming (Tzv. bouře mozku – žáci píší k danému tématu, cokoli je napadne, poté můžeme s materiálem libovolně pracovat. Cílem je zjistit, co už o daném tématu víme.)
- skládankové učení (Převzala jsem z RWCT – Čtením a psaním ke kritickému myšlení. Žáci jsou rozděleni do skupin, každý pracuje s jiným textem, texty spolu tematicky souvisí. Z této skupiny žáci přejdou do skupin, ve kterých mají všichni stejný text. V tomto textu společně vybírají klíčová slova, učí se podstatné informace. Poté se vrátí zpět do původní skupiny a vzájemně se informují o obsahu svých textů – tzn. učí se navzájem.)
- skupinová práce

Čas:

- 1 vyučovací hodina

Hodnocení:

- zapojení do práce ve skupině, prezentace klíčových informací, vyjmenování možností aktivního prožití stáří, formulace vlastních představ

Evokace

V minulé hodině jsme hovořili o fázích lidského života, které nás teprve čekají. Dnes si více povíme o jedné z nich.

Následuje celotřídní brainstorming na arch papíru ke slovu STÁŘÍ.

Během brainstormingu po třídě kolují dvě fotografie muže a ženy (viz příloha). Každý si je prohlédne a zapíše si do sešitu:

- a) odhadni, kolik je jím let,
- b) napiš, jak si představuješ, že by mohli trávit svůj volný čas.

Následuje komentář k fotografiím. Fotografie jsem převzala z tisku (Pátek Lidových novin č. 45, 11. 11. 2005), byl u nich také komentář:

a) foto ženy

matematicka a horolezkyně Dina Šterbová, 65 let

V letech 1964–1992 vyučovala matematiku na Přírodovědecké fakultě Univerzity Palackého v Olomouci, kde bydlí. Hory zlézá od svých patnácti let, za sebou má zimní přechody himálajských ledovců, v roce 1984 vystoupala na osmitisícovou horu Čho-Oju. „Věk se hlásí sám, ať si to přejeme či ne, nezbyvá ale než to brát s nadhledem anebo třeba se šibeničním humorem a přilíš si zrad svého těla nevšímát. Mám štěstí, že jsem se narodila s dobrými předpoklady pro vytrvalostní sporty a stále jsem schopna se se všemi potížemi, které pobyt ve vysokých horách nutně přináší, vypořádat. I když samozřejmě je to těžší než před dvaceti či třiceti lety. Předloni jsem si například při přechodu ani ne 6000 m vysokého sedla v Nepálu sáhla pěkně na dno, oslabena úpornými zažívacími potížemi. Bylo to horší než na vrcholech osmitisícovek, které jsem v minulosti vylezla. Klouby, hlavně kolena, již nejsou jako dřív. Pořídila jsem si kolenní ortézu, kterou mám pro jistotu vždy na dně ruksaku.“

Napsala dvě knihy – o hoře Čho-Oju a plavení se po kanadských řekách – a dokončuje třetí. Libuje si, že se nedávno naučila malovat podmalby na skle. V posledních letech také pomáhá chudým horalům v Pákistánu, kterým pod horou K2 pomohla vybudovat vodovodní potrubí. Když zlézá vrcholy, poslouchá ve walkmanu vážnou hudbu. „Svoji osmitisícovku v liduprázdném ledovém chrámu pod horou Čho-Oju jsem oslavila s Velkou mší h-moll J. S. Bacha. S poslechem hudby je to podobně jako s horami, matematikou nebo výtvarným uměním: zprostředkují nám zážitek něčeho velkého, úžasného, harmonie, která nás přesahuje. V těch chvílkách žijeme skutečně v přítomnosti a vteřiny narůstají do nekonečných rozměrů.“

Pokud zrovna nezdolává vrcholy a nemaluje, pročítá si knihy o teorii relativity a učí se španělsky. „Také se hodlám naučit fotit digitálním foťákem a jeden pán mi vysvětlil, jak se spáruje cihlová zeď, protože tady doma jedna nedokončená na to čeká a asi to nikdo jiný než já neudělá.“ Jídelníček má horolezkyňně celkem prostý: zeleninu, ovoce, cereálie, jogurty a sýry. Masa jí s přibývajícím věkem stále méně. „Hlídám si váhu, což zatím díky dostatku pohybu není tak těžké.“

b) foto muže

konzultant Světové banky Jaroslav Kozel, 75 let

Jako odborník na budování vodovodů Jaroslav Kozel třetinu roku procestuje po státech, které žádají od Světové banky půjčku. Marie Kozlová komentuje manželovo pracovní tempo slovy: „Sedí do noci nad počítačem a e-maily.“ Manželé Kozlovi tráví léto na svém malém statku v Brandýse nad Labem, na zimu pak odjíždějí na Floridu (práci ve Spojených státech získal pan Kozel díky tomu, že v loterii vyhrál zelenou kartu). Když jsou v Česku, dvakrát týdně zajdou do divadla či kina a vyjíždějí na výlety do blízkých hor. „Na Floridě chodíme i přes zimu v šortkách, hrajeme tenis a jezdíme na kole. Tady sekám trávu v sadu a pracuju na zahradě. Pohroma je, když přijedou vnuci, to nemám čas si ani přečíst maily,“ směje se pan Kozel. Nedávno se manželé rozhodli, že si koupí karavan, aby mohli po USA cestovat. Jaroslav Kozel se v Brandýse nad Labem učí v autošколе jezdit s karavanem, ale teď musí odjet za prací do ciziny, a tak poslední lekce, tedy couvání, za něj postoupí jeho o šest let mladší manželka. „Couvát budu prostě já,“ říká Marie Kozlová. Až letos na zimu opět odcestují do USA, chystají se také na prohlídku zubů. Jejich floridský dentista jim doporučil čištění chrupu vodním proudem. Říkají, že i díky tomu mají dosud všechny zuby vlastní.

Zhodnocení:

a) srovnání s tím, co si zapsali do sešitu

b) generalizace – stáří nemusí být jen to, co jste napsali na papír, stáří se dá prožít i aktivně

Uvědomění

Rozpočítáním do čtyř vzniknou skupiny. Realizují skládkankové učení – každý člen skupiny dostane jiný text, prostuduje si ho (příloha č. 1). Pak se sejdou skupiny stejných textů – společně vyberou klíčová slova, vysvětlí si nesrozumitelné, informace se naučí interpretovat. Poté návrat do původní skupiny. Každý

skupinu informuje o obsahu svého textu. Na základě všech informací sepíše do sešitu zásady, jak prožít stáří aktivně.

Skupiny přepíší zásady na arch papíru pod brainstorming – vznikne tak srovnání toho, jaké jsou naše představy a jaká je skutečnost.

Reflexe

Jak se vám pracovalo ve skupině? Které informace byly nové? Co bys chtěl/a vysvětlit/doplnit? Je něco, co tě vyloženě překvapilo či šokovalo? Souhlasíš se zásadami, které jsme formulovali? Jmenuj alespoň čtyři způsoby, jaké aktivity bys ty sám/sama chtěl/a provozovat ve stáří.

Pozn. V brainstormingu žáci uvedli tato slova:

– vrásky, bolesti, nemoci, bílé vlasy, protéza, vozíček, zdravotní problémy, výkyvy v chování, nuda, dobrá nálada, křížovky, klid, vnoučata

Formulovali tyto body, jak prožít stáří aktivně:

1. Chodit do občanských sdružení, vzdělávacích a aktivačních center.
2. Navštěvovat univerzity třetího věku.
3. Zdravý životní styl – zdravě jíst (omezit přísun tuků a masa, hodně pít), sportovat.
4. Cvičit jógu.
5. Chodit do společnosti a udržovat styky.
6. Chodit na rehabilitace.
7. Snaha učit se.
8. Dělat radost sám sobě i ostatním.
9. Brát svět tak, jak je.

PŘÍLOHA Č. 1

V současné době se dlouhý život stává realitou. Průměrný věk prudce stoupá. Aktivní stárnutí zvyšuje naději na zdravé a spokojené stáří do nejvyššího věku.

Senioři by měli nalézt zajímavý a uspokojivý životní styl. Jednou z možností, jak svůj život obohatit o nové podněty, jsou univerzity třetího věku, které u nás existují od roku 1986. Jde o vzdělávací a společenské aktivity určené seniorům. Jsou to oficiálně uznané instituce s vysokoškolskou úrovní, které nabízejí pestrou škálu studijních oborů. Absolventi nezískávají diplom, ale pouze osvědčení. Nejedná se o profesní, ale o zájmové studium. Prostřednictvím kurzů se senioři seznamují s vědeckými poznatky, prohlubují si své sebepoznání, získávají nadhled a zároveň se lépe orientují a přizpůsobují v měnícím se prostředí.

Nabízené programy dále působí jako prevence před samotou a vyčleněním ze společnosti i po odchodu do starobního důchodu. V neposlední řadě mohou sblížovat seniory s mladšími věkovými skupinami.

Podle Českého statistického ústavu se dnes české ženy v průměru dožívají 79 let, muži pak 72 let, přičemž občanů starších 65 let je dnes v České republice přes 14 %. V roce 2030 se ženy budou dožívat 82 let a muži 76. Odchodem do důchodu život nekončí. A mít např. 20 let jen jako fázi přípravy na smrt je skutečně předimenzované. Senioři si musí vytvořit tzv. druhý životní program, tzn. nalézt takové aktivity, které by vyplnily volný čas a současně jim daly pocit užitečnosti.

Jednou z mnoha možností je dobrovolnická práce v charitativních organizacích, jinou je využití řady programů, které nabízejí občanská sdružení.

V roce 1990 založili manželé Lormanovi občanské sdružení Život 90. Seniorům nabízí například rehabilitační služby a na 78 kurzů, ve kterých se mohou naučit pracovat s keramickou hlinou, šít patchwork, pracovat s internetem, hrát divadlo, cvičit se tu jóga atd. Principem těchto aktivit je posilovat užitečnost a soběstačnost starých lidí, protože co se posiluje, to nezakrní – což platí pro tělo i pro mozek. Důležité je nerezignovat na to, že je už člověk starý a nepotřebný.

Lidstvu je celkem jasné, že každý organismus od svého zrození spěje k zániku. Přesto nebo právě proto stále hledá recept na prodloužení života. Plastické operace sice vylepší náš fyzický vzhled, ale nevyřeší výpadky paměti, zhoršení sluchu a zraku, zhoršení pohyblivosti apod. Na stárnutí musí člověk systematicky pracovat.

Češi patří k nejobéznějším národům v Evropě, polovina z nás umře na srdeční nebo cévní onemocnění. Pohybová aktivita je většinou menší než v mládí. A zde se nám nabízí velká šance, jak „stáří přežít ve zdraví“ – snížit energetický příjem, především zásadně omezit tuky a sahat spíše po rostlinném tuku a oleji. Mužům stačí 8 – 9 tisíc kJ, ženám 7 tisíc kJ na den. Snížit by se mělo i množství sacharidů, sníst by se mělo 0,8 gramů na kilogram váhy. Měli bychom také méně solit. Sůl je totiž obsažena téměř ve všech potravinách, minerálních vodách i rozpustných vitaminových tabletách. Dosolováním už tak dostatečně slaných potravin si zbytečně zvyšujeme krevní tlak. Kdo má prarodiče, může se jich zeptat, kolik toho denně vypijí. Často je to miniaturní množství a přitom starší organismus se snadněji odvodní, a je tedy náchylnější na dehydrataci – stačí vypít alespoň 1,5 l denně.

Co tedy může zvýšit šance na dosažení vysokého věku?

Jsou to rozhodně tyto zásady: celoživotní udržování kondice, pravidelný pohyb, zdravá životospráva (ovoce, zelenina, mléčné výrobky, ryby, drůbež, omezování sladkostí, živočišných tuků, alkoholu), udržování přiměřené tělesné hmotnosti, nekuřáctví, vyhýbání se stresovým situacím.

Stáří je období, které na nás čeká po celý život. Za vykročení do stáří je zpravidla označován odchod do důchodu, světové statistiky OSN považují za základ stáří věku 65 let. Odchod do důchodu s sebou přináší nové plány a perspektivy – dostatek času na vnoučata, záliby, možnosti cestování, ale také ztráty – snížení životní úrovně, problémy s velkým bytem plným věcí, k nimž jsou jedinci citově vázání, ztráta elánu, potřeba vypovídat se, ztráta kontaktů s bývalými kolegy z práce, ztráta profese, která naplňovala můj život...

Je tedy nutné, aby se člověk na tuto zásadní změnu připravil – jak hmotně, tak psychicky. Je třeba pořídit si nové ošacení, nakoupit modernější elektrické spotřebiče, nábytek apod., protože pobíráním starobního důchodu se sníží naše životní úroveň. Bylo by moudré zauvažovat o případné výměně velkého bytu, ve kterém jsme stejně sami, za menší, případně si zajistit garsonku v domě s pečovatelskou službou. Je dobré vědět, že „v tom nejsme sami“. Existují různá sdružení, která nám pomohou vyrovnat se se změnami, které stáří přináší. Z mnoha jsou to např. kluby důchodců, vzdělávací a aktivační centra.

TÉMA: ÚCTA K ČLOVĚKU A LIDSKOSTI

Cíl:

Žáci

- prostřednictvím čtení s předvídáním budou přemýšlet nad činy a osobností Nicholase Wintona
- v závěru zformulují, co je to úcta.

Cílová skupina:

- žáci 7. ročníku

Učivo:

- porozumění textu, formulace myšlenek, psaní projevu, úcta;
- generalizace – Chtěla bych být jako on, i když vím, že bych tak statečná nebyla. Je šlechetný a takových lidí si vážím.

Metody:

- čtení s předvídáním (Metodu jsem převzala z RWCT – Čtením a psaním ke kritickému myšlení. Pracuje se s textem, který je rozdělen na několik částí. Čte se po jednotlivých úsecích, nikdo nesmí vědět, co je dál. Pracuje se vždy s přečtenou částí, odhaduje se další vývoj – je zde prostor pro rozvíjení fantazie, pocitů.);
- skupinová práce.

Čas:

- 2 vyučovací hodiny

Hodnocení:

- aktivní účast při práci ve skupině, vypracování dílčích úkolů, prezentace projevů, zpracování závěrečné reflexe do sešitu, formulace vlastního pojetí úcty

Evokace

Sedíme v kruhu, žáci mají sešit a pero, koluje fotografie (viz příloha) a žáci si mají poznačit odpovědi na dvě otázky:

1. Jaká věta tě při pohledu na fotografii napadá?
2. Kolik je asi pánovi na fotografii let?

Žáci se rozdělí do skupin po čtyřech – vyberou si kartičku a na základě společných znaků vytvoří skupiny. Na kartičkách jsou pojmy: NACISMUS, ANTI-SEMITISMUS, KONCENTRAČNÍ TÁBOR, 2. SVĚTOVÁ VÁLKA, ADOLF HITLER. Společně si vysvětlíme jejich význam a souvislost s dnešní hodinou. Budeme si číst o životě jednoho muže, který prožil dobu 2. světové války. Je to muž z fotografie a jmenuje se Nicholas Winton. Následuje krátká reflexe o práci v kruhu (Kdo se nejvíce přiblížil k jeho věku? Jaké věty jste napsali?)

Uvědomění

Čtení s předvídáním, kopie textu Sir Nicholas Winton (viz Příloha č. 2). Na některé otázky budou žáci ve skupině reagovat písemně na papíry, které mají k dispozici.

Četba 1. části, reflexe:

Kolik z vás správně odhadlo věk? Víš, jakou roli sehrálo RAF za 2. světové války? Znáš český film, který přibližuje účast československých pilotů v RAF?

Napište na přiložený papír, jak si představujete život pana Wintona během 2. světové války. (následuje 5 minut tvorby a čtení)

Četba 2. části, reflexe:

Překvapilo tě, co během 2. sv. v. vykonal? Znáš někoho, kdo udělal podobný čin?

Napište, jaké schopnosti, vlastnosti měl pan Winton, aby mohl dokázat to, co dokázal. (5 minut tvorby a čtení)

Předvídání: Podaří se mu zachránit nějaké děti? Jaké máš pocity z toho, co čtete? Co si myslíš o panu Wintonovi?

Četba 3. části, reflexe:

Pracoval pan Winton skutečně s plným nasazením na záchraně dětí?

Jaký měl asi pocit, když se dozvěděl, že 1. září 1939 neodjel vlak s 250 dětmi? Co se podle tebe pak s těmi dětmi stalo?

Předvídání: Co očekáváte od poslední části příběhu?

Četba 4. části, reflexe:

Představte si, že slyšíte děkonný projev zachráněných dětí. Jak by asi mohl vypadat? Pokuste se ho napsat.

Četba projevů.

Reflexe

Sedněte si zpět na svá místa a vezměte si sešit. Napište závěrečné hodnocení dnešní hodiny (co se vám líbilo a nelíbilo, jak vás zaujalo téma, jak se vám pracovalo ve skupině). Během psaní se prosím vyjádřete k těmto otázkám:

Liší se nějak tvá věta o muži na fotografii s tím, co ses o něm dočetl/a?

Dokážeš definovat svůj pocit, vztah k panu Wintonovi?

Znáš někoho ve svém okolí, který pro druhé udělal něco záslužného?

Na závěr sedíme v kruhu, čteme si reflexe, pokusíme si definovat, co je to úcta, obdiv. Za jakých okolností tato slova používáme a zda je používáme i k lidem v rodině, ve svém okolí.

Pozn. Několik ukázek z reflexí:

„Téma se mi líbilo, protože jsme si povídali o člověku, který jako jeden z mála pomohl za doby nacismu Židům. Je dobře, že se o takových lidech učí ve školách. Ve skupině se mi pracovalo dobře, až na Tomáše, ten se nezapojoval. Chtěla bych být jako on, i když vím, že bych tak statečná nebyla. Je šlechetný a takoví lidé se mi líbí.“

„Téma mě zaujalo, protože témata o 2. sv. v. mě vždycky dojmou.“

TÉMA: CHARAKTERISTIKA**Cíl:****Žáci**

– píší přímé a nepřímé charakteristiky

Cílová skupina:

– žáci 7. ročníku

Učivo:

– charakteristika přímá a nepřímá

Metody:

– pětílístek (Metodu jsem převzala z RWCT – Čtením a psaním ke kritickému myšlení, umožňuje shrnout téma, postoj. Jedná se v podstatě o pětirádkovou básničku. Každý řádek obsahuje jiné informace. 1. ř. – jedno podstatné jméno, 2. ř. – dvě přídavná jména, 3. ř. – tři slovesa, 4. ř. – věta o čtyřech slovech – *já jsem si upravila na pět slov*, 5. ř. – heslo, shrnuje námět);

– samostatná práce.

Čas:

– 1 vyučovací hodina

Hodnocení:

– aplikace znalostí o zásadách psaní charakteristiky přímé a nepřímé v konkrétním slohovém cvičení

Evokace

V hodině literatury jsme si četli a povídali o panu Wintonovi. Pokusíme se opět si ho připomenout pomocí pětílístku. Pětílístek už jsme několikrát psali, přesto zopakují zásady psaní. Následuje samostatná práce a čtení pětílístků – na tabuli zapisují přídavná jména, která by mohla vyjadřovat vlastnosti člověka, a slovesa.

Uvědomění

V učebnici si najdeme pravidla psaní charakteristiky, žáci si je přečtou a pí-

ší charakteristiku pana Wintona. Zdroje informací: fotografie (viz příloha), text (stejný jako v literatuře), poznámky v sešitě, pětílístek, slova na tabuli.

Reflexe

Čteme si naše práce, hodnotíme se navzájem (kdo vystihl podstatné věci z jeho života, kdo na nějakou důležitou událost zapomněl, opravujeme formule vět, hodnotíme přednes, citujeme charakteristiku přímou a nepřímou apod.)

Pozn.

Ukázky pětílístků:

*Nicholas
poctivý, dobrý
pomáhá, chrání, pracuje
Zachránil děti a přežil válku.
zachránce*

*Nicholas
obětavý, cílevědomý
pomáhá, věří, nevzdává se
Nikdy se kvůli válce nevzdával.
1 (jednička)*

Ukázka charakteristiky:

„Sir Nicholas Winton je už velmi starý člověk, má 97 let, toho by se dnes dožila má prababička. Nikdy jsem ho neviděla, neznám ho, jen jeho činy. Narodil se roku 1909 v Anglii rodičům židovsko-německého původu a měl 2 sourozence. K lidem se choval dobře. Je velice činorodý. Jeho šlechtnost se projevila na práci, kterou dělal za 2. světové války. Vždyť se mu podařilo zachránit 669 židovských dětí před nacisty a antisemity! V roce 1942 vstoupil do RAF, ale nemohl válčit kvůli slabému zraku. Přesto létání zůstalo jeho koníčkem.

Podle mě to je velice obětavý a činorodý člověk a velmi si vážím jeho činů. Mám k němu respekt.“

PŘÍLOHA Č. 2

Sir Nicholas Winton

Nicholas Winton se narodil rodičům německo-židovského původu roku 1909 v Anglii, měl ještě dva sourozence. Jeho rodiče pocházeli z Německa a do Londýna odešli v roce 1907, protože tam víc a víc sílily protizidovské nálady – antisemitismus. Wintonovi nikdy svůj židovský původ nepopírali, ale také nežili podle židovských zásad, a proto byli vyloučeni z židovské komuny. Dokonce se nechali pokřtít a tím se zřekli židovské víry. Původně se jmenovali Wertheimerovi. Na děti doma mluvili anglicky a německy, proto výborně ovládaly oba jazyky. Z Londýna se přestěhovali do Hampsteadu, kde děti chodily do školy.

Nicholas studoval vyšší střední školu, v roce 1923 odjel do internátní školy ve Stowe. Oblíbil si především matematiku a to ho ovlivnilo při výběru povolání – začal pracovat ve Vojenské bance. Někjaký čas pak pobýval v Německu u příbuzných, studoval zde univerzitu, pracoval v bankách. Ve 30. letech začal Hitler otevřeně pronásledovat Židy, Winton odjel pracovat do Francie, kde získal další praxi v oblasti bankovníctví a vrátil se zpět do Londýna. Zaměstnavatel ho často vysílal na zahraniční cesty – navštívil tak např. Řecko, Egypt.

I po válce pracoval jako úředník

Nicholas si vždy přál létat. Začal tedy navštěvovat hodiny létání v severním Londýně a v roce 1933 získal kvalifikaci pilota. Seznámil se i s Amy a Jimem Mollisonovými, kteří toho roku jako první přeletěli Atlantský oceán. V roce 1942 vstoupil do RAF – anglického královského letectva.

Dalším jeho koníčkem byl šerm a v roce 1938 patřil mezi ty, kteří měli vybírat britský šermířský tým pro olympijské hry. Vše ale překazila 2. světová válka. ...

Od poloviny 30. let k nim do Hampsteadu začali chodit příbuzní a přátelé, kteří utíkali z Německa před nacismem. Winton si začal uvědomovat skutečné nebezpečí, které Židům hrozí.

V prosinci 1938 se rozhodl odjet lyžovat do Švýcarska se svým přítelem Martinem Blakem. Jeho přítel mu však zavolal a řekl: „Zrušil jsem dovolenou a doufám, že uděláš totéž. Odjíždím do Prahy. Dostal jsem velice zajímavý úkol a potřebuji tvou pomoc. Mám hrozně naspěch a nemám čas na podrobnosti, ale moje adresa je hotel Šroubek Praha. Přijed, jak nejdřív můžeš.“ Bez meškání zrušil dovolenou a koupil si letenku do Prahy. Když dorazil do hotelu Šroubek,

Blake mu začal vyprávět o uprchlících, kteří utíkají ze Sudet do Československa před příchodem Hitlerovy armády. Martin byl vyslán britským výborem pro uprchlíky do Československa a snažil se ze země dostat především židovské politiky, intelektuály a umělce.

Nevyřešenou otázkou zůstávaly židovské děti a vyřešit tento problém bylo velmi těžké. Rodiče dětí stáli před kanceláří výboru a byli ochotni zůstat v ČSR, najde-li se způsob, jak děti dostat do bezpečí. Někteří byli bohatí, jiní neměli ani na oběd. Nejhorší byl fakt, že nikdo nemohl rodičům zaručit, že se po válce se svými dětmi setkají.

Nicholas začal rozvíjet plán a jednat s úřady. S pomocí výborů sestavil seznam nejvíce ohrožených dětí a už za týden po zahájení akce odletělo 20 dětí do Švédska. Protože byl v Praze jen na návštěvě, mohl jednat i tam, kde by ostatní sledovali nacisté. Po návratu do Londýna se obracel na různé organizace o pomoc. Měl s sebou stovky fotografií a podrobností o dětech, ale bez úspěchu. Nikdo totiž zatím nebral Hitlera jako hrozbu vážně. ...

Protože Wintona nikdo nesponzoroval a vše dělal na vlastní pěst, bylo všechno složitější a zdoluhavější. Než dostal víza, musel předložit žádost pro každé dítě zvlášť, dále lékařské vysvědčení a důkaz, že je pro dítě připravený domov a má ručitele nebo pěstouna, který je ochoten ho živit a posílat do škol až do 17 let jeho věku. Dále musel složit záruku 50 liber na možné vrácení dítěte zpět do země. Winton dal vytisknout karty s fotografiemi, jejich jmény a věkem, aby si budoucí pěstouni mohli vybrat. Kvůli liknavosti z nepochopení situace a pro nedostatek lidí vydávalo cizinecké oddělení ministerstva víza tak pomalu, že lidé, kteří řídili přesun dětí v Praze, museli dokumenty falšovat. Každé dítě muselo mít své britské a tranzitní vízum, bylo třeba zamluvit vagóny a později celé vlaky na transport.

Winton nelenil a získával styky v rozhlasu, v novinách, ve školách, nabídky od židovské organizace, křesťanských rodin, učitelů, lékařů. Do Londýna začaly jezdit transporty, celkem bylo zachráněno 669 dětí. Poslední, největší, měl odjet z Prahy 1. září 1939. Toho dne začala 2. světová válka okupací Polska a hranice byly proto uzavřeny. Na nádraží se shromáždilo 250 dětí, ale vlak nesměl odjet. Zoufalství rodičů bylo nepředstavitelné. Všechny tyto děti později nacisté odvezli do koncentračních táborů. Od této chvíle už žádný transport neodjel. ...

Na jeho činy by se asi zapomnělo, kdyby jeho žena v roce 1988 neobjevila dokumenty a seznamy dětí a dopisy rodičů, které chtěl vyhodit. Na dotaz, proč

o záchranné misi své ženě neřekl, odpověděl: „Přeci každý muž má mít před svou ženou nějaké tajemství.“ Jeho chráněnci ho objevili až 50 let po tom, co jim zachránil život, a za velkého zájmu veřejnosti mu v roce 1988 před televizními kamerami poděkovali. Setkání bylo překvapením pro obě strany. Winton nevěděl, že osoby sedící v publiku jsou zachráněné děti. Šok, dojetí a slzy byly nefalšované.

Při příležitosti jeho 95. narozenin v roce 2004 uspořádala česká ambasáda v Londýně oslavu, které se zúčastnilo asi 70 ze zachráněných dětí (někteří už nežijí, jiní poslali blahopřání z USA nebo Izraele). Asi nejkrásnějším dárkem k narozeninám pro pana Wintona bylo dozvědět se, že počet potomků zachráněných je dneska už přes 5000.

Ještě dnes je sir Nicholas Winton velice činný v charitativní oblasti. Organizuje domovy pro starší lidi.